

Sygn. akt **VIII Ua 54/14**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący:	SSO Mariola Szmajduch
Sędziowie:	SSO Patrycja Bogacińska-Piątek SSO Janina Kościelniak (spr.)
Protokolant:	Anna Krzyszkowska

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2015r. w Gliwicach

sprawy z odwołania B. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o odsetki

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 7 października 2014 r. **sygn. akt** VI U 196/14

1. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej prawo do odsetek ustawowych od zasiłku macierzyńskiego należnego ubezpieczonej za okres od dnia 1 maja 2013 roku do dnia 4 marca 2014 roku – płatnych od każdej miesięcznej raty, od pierwszego dnia następnego miesiąca do dnia 14 marca 2014 roku, począwszy od 1 czerwca 2013 roku;

2. w pozostałej części oddala apelację.

(-) SSO Janina Kościelniak (spr.) (-) SSO Mariola Szmajduch (-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt VIII Ua 54/14

UZASADNIENIE

Odwołująca B. M. odwołała się od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. z dnia 8 kwietnia 2014 roku, mocą której pozwany odmówił jej prawa do odsetek za zwłokę od wypłaconego zasiłku macierzyńskiego.

Tym samym odwołująca domagała się przyznania jej odsetek ustawowych od kwoty wypłaconego przez pozwanego zasiłku macierzyńskiego za okres od dnia 1 maja 2013 roku do dnia 5 marca 2014 roku.

W uzasadnieniu złożonego odwołania odwołująca podała, że nie zgadza się z zaskarżoną decyzją, bowiem pozwany niesłusznie wstrzymał wypłatę zasiłku macierzyńskiego dochodząc do wniosku, że umowa o pracę odwołującej została zawarta dla pozorów. Na rozprawie w dniu 1 września 2014 roku odwołująca wskazała, że domaga się odsetek ustawowych od dnia 1 maja 2013 roku, bowiem w tym dniu pozwany zaprzestał wypłaty zasiłku macierzyńskiego.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu podano, że pozwany wypłacił odwołującej zasiłek chorobowy od dnia 22 października 2012 roku do dnia 5 marca 2013 roku oraz zasiłek macierzyński od dnia 6 marca 2013 roku do dnia 30 kwietnia 2013 roku. Decyzją z dnia 16 maja 2013 roku pozwany ustalił, że odwołująca nie podlega od dnia 14 lipca 2012 roku obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę. W konsekwencji pozwany decyzją z dnia 7 czerwca 2013 roku zobowiązał płatnika składek (...) A. G. do zwrotu ww. świadczeń i następnie zawiesił postępowanie w sprawie ustalenia uprawnień odwołującej do zasiłku macierzyńskiego za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego i urlopu macierzyńskiego.

W związku z wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach pozwany wydał w dniu 10 marca 2014 roku decyzję, mocą której przyznał odwołującej prawo do zasiłku chorobowego od dnia 22 października 2012 roku do dnia 5 marca 2013 roku oraz zasiłku macierzyńskiego od dnia 6 marca 2013 roku do dnia 4 marca 2014 roku. Pozwany wskazał, że wypłata zasiłku macierzyńskiego za okres od dnia 1 maja 2013 roku do dnia 4 marca 2014 roku nastąpiła w dniu 14 marca 2014 roku, to jest w terminie krótszym niż 30 dni od daty wpływu do pozwanego wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach, a tym samym zdaniem pozwanego brak podstaw do wypłaty odwołującej ustawowych odsetek.

Wyrokiem z dnia 7 października 2014 roku Sąd Rejonowy w Gliwicach zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. z dnia 8 kwietnia 2014 roku (nr (...)) w ten sposób, że przyznał odwołującej prawo do odsetek ustawowych od zasiłku macierzyńskiego wypłaconego odwołującej z tytułu urodzenia w dniu (...) córki L. na podstawie decyzji z dnia 10 marca 2014 roku (nr (...)) za okres od dnia 16 maja 2013 roku do dnia 5 marca 2014 roku, a w pozostałym zakresie oddalił odwołanie.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Decyzją z dnia 16 maja 2013 roku pozwany organ rentowy stwierdził, że odwołująca nie podlega od dnia 14 lipca 2012 roku ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu zawartej umowy o pracę z płatnikiem składek A. G. – (...) w R..

Decyzją z dnia 7 czerwca 2013 roku pozwany zobowiązał płatnika składek A. G. – (...) w R. do zwrotu nienależnie wypłaconego odwołującej zasiłku chorobowego od dnia 22 października 2012 roku do dnia 5 marca 2013 roku (kwoty 10.872,90 zł) oraz zasiłku macierzyńskiego za okres od dnia 6 marca 2013 roku do dnia 30 kwietnia 2013 roku (kwoty 4.510,24 zł) wraz z odsetkami w łącznej kwocie 16.037,52 zł.

Postanowieniem z dnia 30 września 2013 roku pozwany zawiesił postępowanie w sprawie ustalenia uprawnień odwołującej do zasiłku macierzyńskiego za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego od dnia 7 sierpnia 2013 roku do dnia 20 sierpnia 2013 roku i do zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego od dnia 21 sierpnia 2013 roku do dnia 18 lutego 2014 roku.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 16 stycznia 2014 roku wydanym w sprawie VIII U 1535/13, na skutek odwołania odwołującej od decyzji organu rentowego z dnia 16 maja 2013 roku zmieniono zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdzono, iż odwołująca podlega od dnia 14 lipca 2012 roku ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu zawartej umowy o pracę na czas nieokreślony z płatnikiem składek A. G. – (...) w R..

Decyzją z dnia 10 marca 2014 roku pozwany przyznał odwołującej prawo do zasiłku chorobowego od dnia 22 października 2012 roku do dnia 5 marca 2013 roku oraz zasiłku macierzyńskiego od dnia 6 marca 2013 roku do dnia 4 marca 2014 roku. Jednocześnie pozwany zwolnił z obowiązku zwrotu świadczeń wskazanych w decyzji z dnia 7 czerwca 2013 roku. Świadczenie z tytułu zasiłku macierzyńskiego, obejmujące okres od dnia 1 maja 2013 roku do dnia 4 marca 2014 roku, zostało zrealizowane w dniu 14 marca 2014 roku.

Zaskarżoną decyzją z dnia 8 kwietnia 2014 roku pozwany odmówił odwołującej prawa do wypłaty odsetek od zasiłku macierzyńskiego wypłaconego z tytułu urodzenia w dniu (...) córki L..

Powyższy stan faktyczny, Sąd I instancji ustalił na podstawie akt ZUS, akt sygn. VIII U 1535/13 Sądu Okręgowego w Gliwicach i przesłuchania odwołującej.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że odwołanie B. M. zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z art. 29 ust. 1 pkt ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U.2014.159 j.t.) zasiłek macierzyński przysługuje ubezpieczonej, która w okresie ubezpieczenia chorobowego albo w okresie urlopu wychowawczego urodziła dziecko.

Sąd Rejonowy podkreślił, że w niniejszej sprawie organ rentowy stwierdził – według swojej oceny – że odwołująca nie podlega od dnia 14 lipca 2012 roku ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu zawartej umowy o pracę z płatnikiem składek A. G. – (...) w R.. Takie ustalenia odwołująca zakwestionowała i w konsekwencji Sąd Okręgowy w Gliwicach wyrokiem z dnia 16 stycznia 2014 roku wydanym w sprawie VIII U 1535/13 prawomocnie stwierdził, że odwołująca podlega od dnia 14 lipca 2012 roku ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu zawartej umowy o pracę.

Sąd Rejonowy przytoczył treść art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U.2009.205.1585, dalej: ustawa systemowa), zgodnie z którym „jeżeli Zakład – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności”.

Ponadto, powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2011 roku (II UK 22/11, LEX nr 1109360, M.P.Pr. (...) -107), Sąd I instancji wskazał, że zawarte w art. 85 ust. 1 powyższej ustawy określenie: "nie ustalił prawa do świadczenia" oznacza zarówno nie wydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania. Odsetki należą się za czas opóźnienia, tj. poczynając od dnia wymagalności długu, a kończąc na dniu jego zapłaty. Na ten zamknięty okres składają się poszczególne dni opóźnienia, a należność z tytułu odsetek narasta sukcesywnie, podwyższa się bowiem z każdym dniem o stosowną kwotę pieniężną. W prawie ubezpieczeń społecznych dniem zapłaty jest dzień określony w § 2 ust. 6 rozporządzenia z dnia 1 lutego 1999 roku w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 12, poz. 104), tj. dzień przekazania należności na pocztę lub do banku. Przesłanką powstania obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek jest opóźnienie tego organu w ustaleniu prawa do świadczenia pieniężnego lub wypłaty tego świadczenia.

Ponadto w uzasadnieniu cytowanego powyżej wyroku Sąd Najwyższy wskazał, iż wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, zwłaszcza, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby

nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa. Wówczas, gdy organ rentowy w chwili wydania zaskarżonej decyzji, miał wszystkie potrzebne dane pozwalające na wydanie decyzji zgodnej z prawem, a po stronie ubezpieczonego nie występował obowiązek wykazania żadnych innych okoliczności uzasadniających jego wnioski, to dla obowiązku zapłaty odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia, nie mogą mieć znaczenia okoliczności dotyczące przebiegu postępowania sądowego, zwłaszcza, gdy w tym postępowaniu nie ustalono żadnych przesłanek wypłaty świadczenia, których wykazanie ciążyło na ubezpieczonym, a które nie były znane (nie mogły być znane) organowi rentowemu.

Sąd I instancji w całości podzielił powyższe stanowisko Sądu Najwyższego.

W dalszych rozważaniach Sąd Rejonowy podkreślił, że w rozpoznawanej sprawie poza sporem pozostaje, iż w następstwie decyzji organu rentowego z dnia 16 maja 2013 roku organ ten stwierdził, że odwołująca nie podlega od dnia 14 lipca 2012 roku ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę. Jednocześnie organ rentowy wstrzymał wypłatę zasiłku macierzyńskiego i nakazał płatnikowi składek dokonanie zwrotu wypłaconego dotychczas zasiłku chorobowego z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, do którego odwołująca nabyła prawo w związku z niezdolnością do pracy w okresie ciąży oraz zasiłku macierzyńskiego. Decyzja ta została następnie zmieniona wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 16 stycznia 2014 roku poprzez stwierdzenie, że odwołująca podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym u płatnika składek od dnia 14 lutego 2012 roku. Organ rentowy zatem niezgodnie z prawem odmówił wnioskodawczyni prawa do świadczeń pieniężnych w związku z macierzyństwem.

W ocenie Sądu I instancji, nie ulega wątpliwości, że organ rentowy – w toku prowadzonego przez siebie postępowania i poprzez wydanie decyzji z dnia 16 maja 2013 roku – błędnie ocenił, że odwołująca nie podlega ubezpieczeniom społecznym w związku z zawarciem umowy o pracę dla pozoru, a w toku postępowania w sprawie sygn. VIII U 1535/13, co wynika z akt sprawy tego postępowania, organ rentowy domagał się dopuszczenia dowodu z dokumentów, które znajdowały się w jego posiadaniu przed wydaniem zaskarżonej w ww. sprawie decyzji. Zatem, na zasadzie art. 85 ustawy systemowej, to organ rentowy ponosi odpowiedzialność za ewentualne nieprawidłowości przy wydaniu tej decyzji. Prawo odwołania od decyzji organu rentowego i czasookres trwania postępowania sądowego związanego z tym odwołaniem nie stanowią, w ocenie Sądu I instancji, okoliczności, za które ZUS nie ponosi odpowiedzialności w rozumieniu art. 85 ust. 1 in fine ustawy systemowej. Należy przyjąć, że organ rentowy kompleksowo zbadał okoliczności sprawy, ocenił je według własnego uznania, jednak ocena ta – w świetle prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 16 stycznia 2014 roku, w sprawie VIII U 1535/13 – była obciążona błędem, skutkującym zmianą decyzji z 16 maja 2013 roku. Organ rentowy nie wykazał, aby zmiana decyzji wynikała ze zmiany okoliczności faktycznych sprawy. Sama odmienna ocena okoliczności zawarcia umowy o pracę z A. G. w postępowaniu sądowym nie stanowi nowej okoliczności, niezbędnej do wydania decyzji. Już w dacie wydania decyzji z dnia 16 maja 2013 roku organ rentowy miał bowiem możliwość i obowiązek prawidłowej oceny wszystkich okoliczności sprawy i posiadanych dokumentów, a zatem ponosi odpowiedzialność za opóźnienie w przyznaniu odwołującej świadczeń związanych z macierzyństwem. Należy zauważyć, że umożliwienie organowi rentowemu odkładania w czasie przyznania świadczenia dokonało się ze szkodą dla odwołującej i z naruszeniem jej interesu.

W konsekwencji Sąd I instancji uznał, że odwołanie odwołującej od decyzji z dnia 8 kwietnia 2014 roku zasługiwało na częściowe uwzględnienie, a tym samym zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał odwołującej prawo do odsetek ustawowych od zasiłku macierzyńskiego wypłaconego odwołującej z tytułu urodzenia w dniu (...) córki L. na podstawie decyzji z dnia 10 marca 2014 roku za okres od dnia 16 maja 2013 roku do dnia 5 marca 2014 roku.

W pozostałym zakresie Sąd I instancji odwołanie oddalił, uznając że odsetki należą się od dnia wymagalności długu, to jest od momentu opóźnienia organu rentowego w ustaleniu prawa do świadczenia pieniężnego lub wypłaty tego świadczenia. Zdaniem Sądu I instancji, skoro odwołująca nie podlegała na mocy decyzji z dnia 16 maja 2013 roku ubezpieczeniom społecznym, to nie mogła skutecznie domagać się zasiłku macierzyńskiego, a zatem dopiero od tego dnia organ rentowy popadł w zwłokę w wypłacie odwołującej tego świadczenia. Tym samym roszczenie odwołującej o odsetki ustawowe za okres od dnia 1 maja 2013 roku do dnia 15 maja 2013 roku jako nieuzasadnione podlegało oddaleniu.

Swoje orzeczenie Sąd I instancji oparł na mocy powołanych wyżej przepisów.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. i zaskarżając wyrok w zakresie pkt 1, zarzucił mu:

naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 85 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2009.205.1585 j.t. z późn. zm.) w zw. z art. 64 ust. 1 i 2 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że wypłata zasiłku macierzyńskiego za sporny okres nastąpiła z opóźnieniem z winy organu rentowego i ustaleniu, że wypłata tego zasiłku była wymagalna w dniu 16.05.2013 roku.

Wskazując na powyższe zarzuty, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie pkt 1 i oddalenie odwołania.

W odpowiedzi na apelację, odwołująca wniosła o oddalenie apelacji organu rentowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego jedynie częściowo zasługuje na uwzględnienie, a w wyniku jej rozpoznania konieczna stała się zmiana zaskarżonego wyroku Sądu I instancji.

Sąd I instancji przeprowadził wystarczające postępowanie dowodowe, na podstawie którego poczynił prawidłowe ustalenia, właściwie ocenił zebrany w sprawie materiał dowodowy, nie przekraczając granic swobodnej oceny dowodów, zakreślonych przez art. 233 § 1 kpc oraz wyprowadził z niego trafne wnioski.

Sąd Rejonowy prawidłowo zastosował przepisy prawa materialnego i procesowego, a w konsekwencji wyrok Sądu I instancji należało uznać co do zasady za słuszny.

Sąd Okręgowy w pełni podziela ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sądu I instancji.

W szczególności za słuszne należało uznać stanowisko Sądu I instancji, że w rozpoznawanej sprawie brak jest podstaw do przyjęcia, iż opóźnienie w przyznaniu ubezpieczonemu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności, czyli z przyczyn niezależnych od organu rentowego.

Jak prawidłowo wskazał Sąd I instancji, prawo do odsetek z tytułu opóźnienia w ustalaniu prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, w tym także z ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa, określa art. 85 ust.1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2013.1442 z późn. zm.).

Zgodnie z tym przepisem „jeżeli Zakład – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności”.

Dla oceny przysługiwania odsetek na podstawie cytowanego przepisu konieczne jest równoczesne zastosowanie dalszych regulacji prawnych, do których przepis ten odsyła. W odniesieniu do stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy, w którym chodziło o przyznanie i wypłatę zasiłku macierzyńskiego, są to art. 64 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tekst jednolity: Dz. U. z 2010r., nr 77, poz. 512 z późn. zm.).

Przepisy te stanowią, że płatnicy składek, o których mowa w art. 61 ust. 1 pkt 1 wypłacają zasiłki w terminach przyjętych dla wypłaty wynagrodzeń lub dochodów, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych bieżąc po stwierdzeniu

uprawnień. Zasiłki te wypłaca się nie później jednak niż w ciągu 30 dni od daty złożenia dokumentów niezbędnych do stwierdzenia uprawnień do zasiłków (art. 64 ust. 1). Jeżeli płatnik składek nie wypłacił zasiłku w powyższym terminie jest on obowiązany do wypłaty odsetek od tego zasiłku w wysokości i na zasadach określonych w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych (art. 64 ust. 2).

Jak wynika z powołanych wyżej przepisów oraz z utrwalonego już orzecznictwa Sądu Najwyższego i S. Apelacyjnych, przesłanką powstania obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek na podstawie art. 85 ust.1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest opóźnienie tego organu w ustaleniu prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego, w tym z ubezpieczenia chorobowego lub wypłaty tego świadczenia.

Błędy organu rentowego skutkujące jego odpowiedzialnością w postaci obowiązku zapłaty odsetek można zakwalifikować jako błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych.

Jeżeli organ rentowy wydał decyzję odmawiającą prawa do świadczenia na podstawie prawidłowo i kompletnie zebranego w sprawie materiału dowodowego i po ustaleniu wszystkich niezbędnych okoliczności, dokonując nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa, ubezpieczonemu przysługują odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem Sądu, liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję, uwzględniającą wnioski.

Z kolei w przypadku błędów w ustaleniach faktycznych, stwierdzenie że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w przyznaniu prawa do świadczenia, wymaga nie tylko wykazania, że organ rentowy nie dysponował materiałem dowodowym, umożliwiającym przyznanie świadczenia w przepisany termin, ale także tego, że w ramach swoich kompetencji i nałożonych obowiązków poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji, a zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym uzasadniona była ustaleniem przez Sąd takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu w chwili wydania decyzji odmawiającej prawa do świadczenia. Powyższe stanowisko wyraził m.in. Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 29 maja 2014r. w sprawie III AUa 2071/13 (LEX nr 1483723), a także Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 25.06.2013r. w sprawie III AUa 1580/12 (LEX nr 1339375).

Z przedstawionego wyżej stanu prawnego wynika, że jeżeli dla stwierdzenia prawa do świadczenia wymaga się wydania decyzji, termin do jej wydania biegnie w przypadku ustalenia prawa do zasiłku macierzyńskiego od daty stwierdzenia wszystkich uprawnień, maksymalnie w terminie 30 dni od złożenia dokumentów.

Przez „stwierdzenie uprawnień” w rozumieniu art. 64 ust. 1 pkt 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa należy rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia istnienia samego prawa wnioskodawcy do świadczenia. Wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy przyjął jako datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wypłaty świadczenia datę wpływu do organu rentowego wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 16.01.2014 roku, sygn. akt VIII U 1535/13 – tj. dzień 19 lutego 2014 roku. Następnie wypłacił zaległy zasiłek w dniu 14 marca 2014 roku, podnosząc że nastąpiło to w okresie 30 dni od stwierdzenia uprawnień - wyjaśnienia wszystkich okoliczności sprawy.

Zdaniem Sądu Okręgowego stanowisko organu rentowego należało uznać za bezzasadne.

Podkreślić należy, że organowi rentowemu można przypisać odpowiedzialność za opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia także wtedy, gdy odmowa przyznania świadczenia nastąpiła wyłącznie wskutek błędnej wykładni przez ten organ przepisów prawa materialnego, a przyznanie świadczenia w prawomocnym wyroku sądu nastąpiło bez uwzględnienia jakichkolwiek nowych, nieznanych wcześniej organowi rentowemu, okoliczności faktycznych.

Jak wynika z prawidłowych ustaleń Sądu I instancji, organ rentowy – w toku prowadzonego przez siebie postępowania i poprzez wydanie decyzji z dnia 16 maja 2013 roku – błędnie ocenił, że odwołująca nie podlega ubezpieczeniom społecznym w związku z zawarciem umowy o pracę dla pozor, a w toku postępowania w sprawie VIII U 1535/13, co wynika z akt sprawy tego postępowania, organ rentowy domagał się dopuszczenia dowodu z dokumentów, które znajdowały się w jego posiadaniu przed wydaniem zaskarżonej w powyższej sprawie decyzji.

Podkreślić należy, że odwołująca złożyła wszystkie niezbędne dokumenty do uzyskania prawa do zasiłku macierzyńskiego, albowiem ZUS dokonywał jego wypłaty w okresie od dnia 6.03.2013 roku do 30.04.2013 roku. Prawidłowa ich ocena była więc możliwa już na etapie wydawania decyzji z dnia 16 maja 2013 roku, a z całą pewnością upłynął już maksymalny 30-dniowy termin od złożenia dokumentów. Wskazać należy, że w toku pobierania zasiłku macierzyńskiego na ubezpieczonym nie ciążyła już żadne obowiązki informacyjne – związane np. z koniecznością comiesięcznego wypełniania nowej dokumentacji i składania jej w organie rentowym. Należy zatem przyjąć, że organ rentowy kompleksowo zbadał okoliczności sprawy, ocenił je według własnego uznania, jednak ocena ta – w świetle prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 16 stycznia 2014 roku, wydanego w sprawie VIII U 1535/13 – była obciążona błędem, skutkującym zmianą decyzji z 16 maja 2013 roku. Organ rentowy nie wykazał, aby zmiana decyzji wynikała ze zmiany okoliczności faktycznych sprawy.

Jak słusznie zauważył Sąd I instancji, organ rentowy odmawiając ubezpieczonej prawa do zasiłku macierzyńskiego obowiązany był do zbadania czy zachodzą wszystkie przesłanki. Jak wynika z postępowania dowodowego organ rentowy dysponował w swoim postępowaniu umową o pracę zawartą z płatnikiem składek KEBAB RONDO (...), a jedynie błędna ocena okoliczności zawarcia tejże umowy doprowadziła do wydania błędnej decyzji, co jednak nie może być uznane za nową okoliczność, zwłaszcza że w postępowaniu sądowym nie ustalono żadnych przesłanek wypłaty świadczenia, których wykazanie ciążyłoby na ubezpieczonej, a które organowi nie były znane lub nie mogły być znane.

Prawidłowo zatem Sąd I instancji uznał, że organ rentowy w toku własnego postępowania wyjaśniającego, korzystając z przysługujących mu kompetencji miał możliwość i obowiązek prawidłowej oceny wszystkich okoliczności sprawy i posiadanych dokumentów, a zatem ponosi odpowiedzialność za opóźnienie w przyznaniu odwołującej świadczeń związanych z macierzyństwem.

Wydanie przez organ rentowy decyzji niezgodnej z prawem, odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczona wykazała wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa. Powyższe stanowisko zostało wyrażone także w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25.01.2005r. w sprawie sygn. I UK 159/04 (OSNP 2005/19/308).

Mając na uwadze powyższe rozważania, a także powołane orzecznictwo Sądu Najwyższego i Sądów Apelacyjnych, w świetle poczynionych przez Sąd Rejonowy ustaleń, za słuszne należało uznać stanowisko Sądu I instancji, że opóźnienie w przyznaniu odwołującej zasiłku macierzyńskiego jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

W konsekwencji należało także podzielić stanowisko Sądu I instancji, że już w dacie wydania decyzji z dnia 16 maja 2013 roku organ rentowy miał możliwość i obowiązek prawidłowej oceny wszystkich okoliczności sprawy i posiadanych dokumentów, a zatem ponosi odpowiedzialność za opóźnienie w przyznaniu odwołującej świadczeń związanych z macierzyństwem począwszy od maja 2013 roku, gdyż decyzją tą wstrzymał świadczenia od dnia 1.05.2013 roku. Z całą pewnością nie sposób twierdzić za organem rentowym, że to prawomocność wyroku Sądu, wydanego w sprawie VIII U 1535/13, czy też jego doręczenie organowi rentowemu winny być datą od której liczyć należy pozostawanie w opóźnieniu organu rentowego.

Tym samym organ rentowy na mocy art. 85 ust.1 ustawy systemowej w zw. z art. 64 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa zobowiązany jest do zapłaty odsetek na rzecz ubezpieczonej od zasiłku macierzyńskiego należnego ubezpieczonej.

Błędne jest natomiast stanowisko Sądu Rejonowego w zakresie daty, od której przysługują odwołujące odsetki. Wskazać bowiem należy, że zasiłek macierzyński, zgodnie z cytowanym już art. 64 powinien być wypłacany bieżąco po stwierdzeniu uprawnień, maksymalnie w ciągu 30 dni od daty złożenia dokumentów niezbędnych do stwierdzenia uprawnień do zasiłków. Zasadnym jest więc przyjęcie, że wypłata zasiłku za kolejne miesiące musi nastąpić maksymalnie w okresie do ostatniego dnia kolejnego miesiąca, albowiem to w pierwszym dniu miesiąca aktualizuje się obowiązek organu do sprawdzenia czy ubezpieczonemu przysługują uprawnienia. W konsekwencji nie sposób twierdzić, że organ rentowy pozostawał w opóźnieniu z wypłatą zasiłku macierzyńskiego za cały sporny okres już od dnia 16.05.2013 roku, w sytuacji gdy poszczególne świadczenia za dalsze miesiące nie były jeszcze wymagalne. Znaczące jest też, że decyzją z dnia 16 maja 2013 roku organ rentowy zdecydował o wstrzymaniu świadczenia od dnia 1 maja 2013 roku.

Zdaniem Sądu Okręgowego należało więc zmienić zaskarżony wyrok w zakresie początkowych dat, od których przysługują ubezpieczonej odsetki, naliczane od poszczególnych rat świadczenia w ten sposób, że przyznać ubezpieczonej prawo do odsetek od zasiłku macierzyńskiego należnego za okres od 1 maja 2013 roku do dnia 4 marca 2014 roku, z tym że płatnych od każdej miesięcznej raty, od pierwszego dnia następnego miesiąca do dnia 14 marca 2014 roku, począwszy od 1 czerwca 2013 roku. Dopiero bowiem w tych datach – to jest od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym winien być wypłacony zasiłek macierzyński organ rentowy pozostawał w opóźnieniu.

Za bezzasadne natomiast należało uznać zarzuty organu rentowego, podniesione w apelacji, że wypłata świadczenia za kolejne miesiące powinna być zrealizowana najpóźniej w ciągu 30 dni od upływu miesiąca, za który świadczenie przysługiwało oraz że dopiero od tych dat należy liczyć opóźnienie w wypłacie poszczególnych świadczeń. Należy mieć bowiem na uwadze, że na dzień wydania decyzji z dnia 16.05.2013r. organ rentowy dysponował dokumentami niezbędnymi do stwierdzenia uprawnień ubezpieczonej do zasiłku macierzyńskiego, skoro wcześniej zasiłek ten został wypłacony ubezpieczonej za marzec i kwiecień 2013r., natomiast organ rentowy nie określił daty płatności świadczenia za poszczególne miesiące.

Reasumując, Sąd Okręgowy uznając wyrok Sądu I instancji za słuszny co do zasady w zakresie odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w wypłacie świadczenia, w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c. zmienił go w zakresie początkowych dat, od których ubezpieczonej przysługują odsetki za zwłokę w wypłacie poszczególnych rat świadczenia, należnych za kolejne miesiące, a w pozostałym zakresie oddalił apelację na mocy art. 385 kpc jako bezzasadną.

Sędzia Przewodniczący Sędzia

(-) SSO Janina Kościelniak (-) SSO Mariola Szmajduch (-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek